ГОДИНА XXIX. На Цетињу, у Суботу 28 Октобра 1900. БРОЈ 43.

Излази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на год. 4 ф., на по године 2 ф., на четврт године 1 ф.

За АУСТРО-УГАРСКУ БОСНУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на год. 6 ф., на по год. 3 ф., на четврт године 1 ф. и 50 новч.

За све остале земље годишње 20 фран. у злату, на по године 10 фран., на четврт год. 5. фран.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се поштанском упутницом непосредно администрацији „Гл. Црног.“ на Цетиње, или отправништвима новина на коју драго пошту, а коме је наручније, може се претплатити код г. *Пера Рамадановића*, К. Ц. агента у Котору, а у Србији код г. *Мите Стајића* књижара у *Биограду*. Дописи се шаљу уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се: за сваку ријеч или за број од пет цифара по 3 новчића за први пут, а за сваки даљи пут по 2 новч.

ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВИЈЕСТИ.

— Поводом четрдесетогодишњице срећнога брака ЊЊ. ВВ. Господара Књаза и Књагиње Милене синоћ је престоница била заран искићена заставама и у први мрак освијетљена. Војена музика обилазила је главне улице свирајући веселе маршеве, а гомила народа са војницима пратила је пјевајући народне пјесме. Народно весеље се разлијегало готово читаву ноћ. Данас је била у Влашкој цркви архијерејска литургија, па благодарење, са многољетијем на ком су присуствовала ЊЊ. ВВ. Господар Књаз са Књагињом Миленом, Књаз Данило и Књагиња Милица, ЊЊ. СС. Књаз Мирко и Књагињица Ксенија, дипломатско тијело, државни великодостој. са госпођама, чиновништво и грађанство. Народне топле овације су дочекале и испратиле Њихова Височанства. Испред Двора до Биљарде био је упарађен батаљон редовне војске са музиком, а са табље су топови пуцали. Послије богослужења Њихова Височанства примала су честитања по церемонијалу унапријед разданом. Мноштво народа је испред Двора поновило најодушевљеније овације. Послије честитања, испред Двора је војска дефилирала, дочим су Њихова Височанства са балкона гледала. Вечерас је велики гала-дине у Двору, па игранка. У престоници се вас дан разлијеже народно весеље.

— У суботу био је у Двору објед у част г. Дела Булинијера, министра француске републике, који је отпутовао у понедјелник на своје ново опредјељење, оставивши међу нама најљепшу успомену. До доласка новог француског министра, г. Трибер, секретар француске легације, отправљаће послове.

Цетиње, 27 октобра

По милости Божјој данас се напуња четрдесет година брачнога живота ЊЊ. ВВ. Господара Књаза Николе и Књагиње Милене у најбољој снази човјечијој на велику срећу вјерног им и оданога народа.

Ту срећу народну, ту срећу Црне Горе свак може измјерити на први поглед на Црну Гору прије четрдесет година и на Црну Гору данашњу.

Она Црна Гора од прије четрдесет година, стијешњена у природним тврђавама старе Црне Горе и Брда, данас се шири по класичној Зети, колијевци Немањиној, а Дједини славних Немањића, до мора — по дијелу Рашке до Ђурђевих Ступова, на догледу Пећске Патријаршије и високих Дечана, и по дијелу Захумља, св. Саве војводини и Херцега Шћепана. Данашња Црна Гора обухвата изворе српских ријека Лима и Дрине, а од Требињице до Бојане њезине воде слијевају се у плаво Јадранско море, које јој отвара слободне путове у пријатељске земље.

Она Црна Гора, коју је тек послије Граховачке битке јевропска дипломација почела признавати, данас је у династичким везама са најмоћним државама, и у међународним уговорима. На престолу Италије, у Царском руском Двору, у једној њемачкој владалачкој Кући у најтјешњим сродничким везама са инглеском Краљевском Кућом — данас су одиве Куће Петровић-Његоша, у којој је Кући Насљедница Престола црногорскога одива једне најстарије Владалачке Куће у Њемачкој. Тако пријатељске везе спајају данас нашу Династију са готово свима јевропским најмоћнијим и најславнијим Династијама А у развијању сваке државе Династија је вазда била прва чињеница, и по томе се може оцијенити важност пријатељских веза, којима је наша Владалачка Кућа бољој будућности Црне Горе послужила

Ондашња Црна Гора, која је све своје силе и сва своја срества улагала у љутој борби на бојноме пољу, данас развија земљорадњу, трговину, просвјету и тако ступа лагано али постојано у коло културних држава, не престајући вршити свој историјски национални позив.

Те големе успјехе условљавао је големи рад; а вољу, снагу и смотреност у свакоме раду условљава фамиљарна срећа, и удвостручава их; и ми све те успјехе приписујемо фамилијарној срећи нашега Узвишенога Господара, која потиче из брака благословљенога на Цетињу у Влашкој цркви прије четрдесет година, који је брак домаћим и патријархалним врлинама спојио нашу Владалачку Кућу са нашим народом у једну велику породицу, у којој је народна љубав прогласила ЊЊ. ВВ. Књаза Николу и Књагињу Милену народним Оцем и народном Мајком, у чему се састоји неисцрпна снага наше Владалачке Куће и њезина највећа слава.

Та народна љубав, која је чврст коријен ухватила у народној свијести о недалекој прошлости Црне Горе и о њезиној садашњости, — о великом напретку Црне Горе кроз ове четрдесет година њезиног вазда колико тешког толико славног живота, — та народна безгранична оданост данас благодари Свевишњему Богу на његовој милости, којом је штитио и руководио Њихова Височанства, и подноси најтоплије молитве да Их и даље штити и крјепи на срећу Црне Горе.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

Цетиње, 27 октобра.

О садашњем положају у Китају петроградско „Н. Времја“ пише: „Јевропа води врло чудновати рат с Китајем. С једне стране као да и нема рата, пошто ниједна држава са своје стране није га објавила, нити своје посланике опозвала, а међутим топови и пушке стријељају и већ пети мјесец људи убијају један другога. У своје вријеме, кад се у Таку и у Тјенчину стала сакупљати војска осам држава, ми смо рекли, да ће се с том војском међународном збити исто као са опом у Вавилону. Војске, које су биле у Тјенчину, успјеле су да пођу на пријед сто врста, да заузму Пекин и да ослободе посланике; на томе су се и прекинуле њихове операције. За тим су започели неочекивани заплети, којима међународна војска не може одољети. Китајски Цар са свим двором отишао је скоро хиљаду врста у унутрашњост државе; Боксери и чете распуштене китајске војске свуда жаре и пале; на Јан-Цзи-Кјангу и у Кантонској провинцији приправља се нови покрет, с једне стране против Јевропејаца а с друге против манџурске династије. Ако не буде брзо мир закључен, све ове прилике довешће фелдмаршала Валдерзеа у веома трудни положај. Пита се, што сада предстоји њемачкој војсци: да иде трагом китајског двора да хвата Принца Туана? Или отпочети нову кампању у долини Јан-Цзи? Или најпослије, задржавајући пекинску провинцију, прекинути саобраћај с морем и тим принудити владу, да прије престану непријатељске операције? У сваком случају све те операције захтјевају много сила, времена и новаца. Један телеграм са далеког истока вели, да је граф Валдерзе рекао, да он сматра своју мисију довршеном и да ће по свој прилици брзо оставити Китај. Зар је граф Валдерзе, справљајући се на далеки Исток, мислио да се његова мисија састоји у ослобођењу посланика? Ми то сумњамо, него се он мого надати, да ће као општи главни заповједник наћи на своје расположење више међународне војске него ли је на мјесту нашао, и приправније на разгром Китаја, услијед чега би се закључио мир по вољи Јевропејаца Међутим, послије ослобођења посланика, скорашњи савезници одма су се разишли по својим пословима, све више и више пазећи своје интересе. Ратне силе америчке пошле су на Филипинске острве, француске прије свега пазе да сачувају своје позиције на јужном Китају, исто као што ми пазимо на Манџурију, гдје је требало доста знатних сила Уопште послије заузећа Пекина, наступио је застој, услијед пасивног упорства китајске владе и осуства сагласија држава у политичким погледима. У том стању ствари, њемачки стратеги не могу да не увиде све потешкоће па и узалудности даљих операција из Пекина, то јест далеког похода за царским двором у провинцију Шенси. Изгледа да се англо-њемачка конвенција закључила на том основу. Ако су Њемци и Инглези намјерни да по-што по-то сломе упорство Китаја, они ће морати предузети цио ред ратних операција на Јан-Цзи и у Кантону, осим тога по свим обалама да се прекине трговински китајски саобраћај. А ради тога треба знатних допуњујућих сила како поморских тако сухопутних. Говоре, да у том англо-њемачком уговору има некаквих тајних тачака противу Русије. Ако је то истина, то је са стране Њемачке корак сасвим не досљедан обзиром на њезину упорну тежњу посљедних година да се приближи Русији, а с друге стране обзиром на њезино постојано уклањање од савеза са Инглеском. Ако Њемачка није могла озбиљно рачунати, да ће Русија за њу вадити костање из ватре, тим више имала би знати, да Инглеска неће то чинити на никакав начин. Осим тога Инглеска нема слободних сила, и у њезин рачун иде да сада мути и ражиже антагонизам између држава.“

Овакве хладнокрвности одиста нема у Берлину, особито пошто се уговором са Инглеском нови њемачки канцелар цилитнуо а не погодио циља. Из Вашингтона, из Париза, из Петрограда дошао је у суштини исти одговор у Берлин на позив, да се придруже оном фамозном уговору. Све три велесиле у ствари су одговориле, да су оне већ одавна прогласиле начела, који сада англо-њемачки уговор проглашује у својим првим двјема тачкама; а што се тиче треће тачке, да ће поступати како им њихови интереси буду налагали. Оштру критику тога уговора са руског гледишта на ниже доносимо. Посљедице покушаја да се из Берлина диктира *свјетска* политика најприје походом *свјетског* маршала Валдерзеа, па оним *свјетским* уговором, имало би благотворно дјеловати у Берлину и за тренутни положај на јевропском истоку.

Док остарјели пресједник трансвалске републике путује у Јевропу, да тражи помоћи независности народа, који је ово и другу годину отпочео да се јуначки бори за ту своју независност, нидерландска влада објављује ноте, којима је трансвалску владу упућивала на умјереност према Инглеској, и тим очевидно хоће да умије руке. Петроградско „Н. Времја“ тим поводом вели: „К овоме умивању рука може се надоставити и сходни морал: побијеђени је вазда крив и — побједитељи се не суде. Тада ће све бити јасно, разумљиво и већ ништа неће стати на путу да се ствар бурска спреми у архив.... Ако је то и суђено да се збуде, неће се моћи тако спремити у архив и савјест народа, који тако искрено узимљу к срцу у цијелом свијету бурску судбину. Гласу народа може бити суђено да за сада остане гласом вапијућег у пустињи, али узалуд не говори пословица, да је то глас Божији, и доћи ће вријеме, кад ће глас Божији побједити, кад ће правда и правица побједити; то јамчи сва бурска прошлост. Но и са гледишта писане кабинетске историје ни издалека не стоји ствар тако, да би се могло с мирном савјести прогласити: ми смо вас опомињали, али се ви нијесте обзирали на наше опомене, сада кривите сами себе. Нидерландски министар иностраних дјела, као искрени пријатељ Бура, врло је благородно поступио

опомињући их на опасност, која им пријети, али владе западне Јевропе, које су знале какво насиље замишља Инглеска, јесу ли се морале ограничити на улогу нијемих свједока? То већ није био разбојнички нападај Џемсонов, који је тајно приуготовљавала богата акционерска компанија; насиље и неправда дрско и јавно справљала се на преступ паочиглед свега образованога свијета, и зар се ту могу умити руке објелодањењем конфиденцијалних депеша? Положај ствари у јужној Африци није баш такав, да би се могло с мирном савјести ставити крст над Бурима. Само у бесједама Чемберлена Инглеска се представља оснажена новим силама у неславном рату, који траје ево друга година. Не само што није касно, него је можебит сада бољи час него икад, да се громком, часном, озбиљном ријечи заустави крваво дјело огња и мача.“ Петроградски лист, изложивши стање ствари прије рата, овако завршује: „И ако је био обавјештен *о неминовном издајству* оних, које је могао сматрати као пријатеље у Јевропи, пресједник Кригер није имао да бира друго, него или жртвовати без борбе независност отаџбине, или ступити у борбу са Инглеском. Сад је јасно, ко је прави кривац; само још није јасно, јели ту побједитељ, којега не суде?“...

Издајство се односи на Њемачку, и стога је врло значајан овај чланак петроградског листа уочи доласка пресједника Кригера у Јевропу.

Петроградска „Россія,“ доводећи у везу скорашњи крвави догађај на нашој граници са пројектираном жељезницом преко Новог Пазара, овако завршује свој уводни чланак: „Црна Гора је мала, али је она символски кључ на кући свега балканског Словенства. И тешко свему балканском Словенству ако црногорска усамљеност и наш и других Словена нерад ослабе држање тога кључа чврстом, православном руком старога хероја Његоша, на стапу хватати тај кључ издајничке и смртоносне швапске руке.“

РУСКИ ПОГЛЕД НА АНГЛО-ЊЕМАЧКИ УГОВОР.

Већ смо казали да су петроградски листови сасвим хладнокрвно примили глас о англо-њемачкој конвенцији. За тим је „Н. Времја“ донио чланак, у ком анализира ту конвенцију, па овако наставља:

„У стварности у овом документу нема ништа новога, а у облику новина се састоји у томе, што се овај докуменат приватног карактера — у колико је приватан карактер могућ у међународним пословима — предлаже цијелом свијету да га прими за руководство. Смјели покушај, који може имати врло непријатну судбину.

„У самој ствари, што значи трећа тачка уговора, по ком се Инглеска и Њемачка ресервирају, да се споразумију, како ће сачувати своје интересе, кад би која друга држава хтјела користити се у Китају територијалном тековином?! Обје стране и без тога имале су право, да у случају нових прилика закључе нов споразум! И проглашавати таке ствари urbi et orbi — значи говорити чисто дјетињске ствари. Али ми не сматрамо ни њемачке ни инглеске дипломате простодушним дјечацима, што значи да смисао ове тачке није у њезином логичном значају, него у њезином проглашењу пред цијелим свијетом. Тако ју је и разумјела штампа свега свијета, за то су се и појавила нагађања, против кога је управљена та пријетња, против Русије или против Американских Сједињених Држава, јер пошто су оне највише заинтересоване, да се поврати мир у Китају, по карактеру својих интереса лако могу доћи до особитих споразума у Китају, убједивши се, да у концерту не скува кашу. Али у међународним односима великим силама не приличи рискирати заједљивим несмислицама, које наликују на пријетње.

„Очевидно, красноречије политике посљедних година у неколико је покварило дипломатску нарав, кад и најсмотренија дипломатска канцеларија Њемачке подлијеже том искушењу, што треба жалити Очевидно је такођер, да се хтјело окружити великим шумом нешто на далеком Истоку, што тога шума не заслужује. Да Јевропа гледа само на далеки Исток, треба тамо да се показују китајске сјени, да лете хартијски змајеви и подизати шум, шум....

„Ми мислимо. да се значај овог документа у китајском питању може опредјелити тим, што новога ништа не истиче, нових чврстих група не ствара, и што је у подробности докуменат сасвим приватног карактера, који није ни најмање удешен да игра улогу међународног предлога. Тако је на њега погледала и влада С. А С. Држава, која и ако није противна политици „отворених врата,“ није га хтјела потписати. Саопштење Њемачке и Инглеске, које се налази у том уговору, да се оне обвезују односно међународне трговине у областима китајским, гдје оне претендују да влада њихов уплив, може бити, како се говори по канцеларијама, *узсто на знање*.

„Ипак ће се громопуцатељне формуле овог уговора показати као ништавне, обзиром на реални значај њихов *Пријатељи цивилизације* могу установити да се отвори сав Китај благодатима слободне трговине; ако се Китај успротиви, они могу на свако приморско насељење послати оклопницу, да штити трговину, али... али и Богдихан, који се повлачи на хиљаде врста од мора може издати наредбу, да Китајци не купују — па ће бити испуњена наредба слабог Богдихана, а не моћног адмирала. Има нечег апсолутног у категоријама времена и пространства, и на Истоку су те Кантовске категорије особито заповједајуће, што је на себе већ искусно и маршал Валдерзе. ком, рекло би се, није ништа оскудјевало за победе, па ипак побједа није било нити их је. Материјал у Азији није онај, на који се привикла јевропска политика у Јевропи.“

Књижевност, умјетност и просвјета.

Споменик Цару-Ослободиоцу у Софији) Из Софије пишу петроград. „Н Времену“: За оцјену пројекта модела, који су стигли на расписани конкурс, одбор у спомен Цара-Ослободиоца позвао је, осим мјесних сликара и архитекта. осим овдјешњег руског консула и његових секретара. још три инострана професора - скулптора: А Мерме-а из Париза, Е Ферарна-а из Рима и Р. Баха из Петрограда Прву сједницу овог међународног суда свечано је отворио сами Књаз Фердинанд, који је у својој беседи разјаснио иностраним члановима суда смисао и значај споменика, што је сасвим јасно за Русе већ по самом натпису на њему: *Цару-Ослободиоцу благодарна Бугарска.* Послије пет сједница, које су биле под предсједништвом руског генералног косула г. Бахматјева, међународни суд донио је сљедеће ријешење: прва награда и сљедователно и израда споменика досуђена је италијанском скулптору из Рима Арналду Цоки-у; од осталих награда друга је досуђена берлинском професору-скулптору Густаву Еберлајну, трећа и четврта Французима А. Моро-у и Бовери у, а пета и Чеху Ф. Русу. Од осталих 27 пројекта-модела суд је издао једанајестињи похвална писма првог и другог степена; од првих добио је млади руски скулптор Б Шатц Тако је одржала побједу на интернационалној утакмици скулптора у Софији италијанска умјетност По добивеним вијестима, Италијанци приређују свечани дочек побједноцу г. Арналду Цоки-у при његовом повратку у Рим. У награђеном пројекту Цар Александар II насликан је гдје јаше на коња Сва четири сарадника Цара-Ослободиоца у рату за слободу 1877—78 насликани су такођер гдје јашу на коња у горељефима, у часу када они са војницима полазе у бој. под водством крилате богиње побједе, која пред њима лети. На нижем дијелу пиједестала насликани су у барељефима главнији догађаји из руско-турског рата Одма послије рјешења суда, дворана је била отворена публици, и гомиле радозналих одиле су да што прије виде оригиналну, још нигда овдје не виђену изложбу скулптурних производа, а особито пројект-модел, по ком ће бити израђен, као што се овдје изражавају, „руски споменик.“ Да узможе доћи што виши број посјетиоца на ову тако интересну изложбу за све Бугаре, овдје намјеравају приредити јефтине поjезде, који би олакшали долазак у престоницу становницима из најудаљенијих крајева Бугарске

(**Добар примјер**) Из Годиња добили сљедеће писмо:

Уљавши 13-тп о. м. у један парохијални дом да посјетим болесницу нађох овај врло дирљиви призор: Стари већ јединац син придигао на рукама умирући престарелу своју мајку, лебди над њом и облијевајући врелим сузама моли је за посљедњи благослов, који ова, оборена пред смртним мукама, не бијаше у стању да јасњо изрече. Син је ипак не оставља, пошто ова даваше знаке да га разумије и нешто ромораше но је моли и даље, у плачу. Уз њега стоје невјеста му и мала кћерчица — исто у плачу, а поред њих запаљена воштаница

Старица их час погладне, а час затвори очи и дубоко уздахне. У таквом и нешто лакшем стању старица продужи до сјутрашњег дана по подне а за то вријеме дође к себи и у сазнању зажели св причешће, које правилно прими па уз то благослови своје и опрости остале. Син јој спреми лијепо хришћанско подворење, спровод и опјело. А спуштајући је у гробу опрости се њоме овим ријечима:

„С Богом и опрости моја добра мученице мајко. моја обилна хранитељко и добра учитељко и васпитатељко дома мога. Као сирота удова, сама си себи муке налагала, да кућу кућиш трудом и рвањем — угодним Богу и људима Као правој христијанки, строги пост и редовна молитва поред непрекидног и надмоћног разноврсное рада — била су завјетна сврха твојег живота; радостно гостопримство које си показала пријатељима и намјереницима, и обилна издашност, не само према умољеницима, него и према сиромасима оличавају у тебе изредну христијаску — домаћицу и упоређују те с оном Евангелском удовицом, што је: „себи малила да друге нахрани“. Да си била таква, потврдиће сви који те знаду. Тако радећи, ти си нашу кућу не само одржала, него знатно потпунила и оснажила и тебе дугујем за сва доживјена ми добра. Зв то опрости. — Сад полазиш Богу на истину, и увјерен сам, бити ћеш Му близу, па те молим, да са небеских висина бдијеш надамном и мојом кућом с молитвама Творцу, као што си у овом животу — амин.“

Ово ја назвах: добрим примјером, из обзира на савремени либерализам интелигентнијег друштва на спрам патријархалних односа, који су постајали између умирућег родитеља и његове дјеце, јер ово признање родитељу указује син образован (учитељ бољевићке школе). Његова стара покојница обудовјела је доста млада у окршајима око Ријеке. ратне 1862 г. и сиротовала с двоје нејаке дјечице. као узорита христијанка. неуморна работница и поштена Црногорка, што јој сви признају. Кад би оваких радника довољно било, сиромаштва и невоље не би у нас било. А то ме нуди, да Вас, господине уредниче. најтоплије замолим, да ово пропуштите у вашем цијењеном листу за јавност.

Парох J. Л.

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ.

Вода **„Шаратица“**. Прошле године је чешки родољуб. г. др. Весели послао на Цетиње први пут ову минералну воду у вишој количини Др Весели послао је

ЛИСТАК.

ЖАЛОСНО ПИСМО ИЗ ГАЛВЕСТОН-А.

Из „Слободе.“

Галвестон, Тех. 21 септембра 1900.

Слав. уредништву „Слободе“
у Сан Франциско, Кал.

Ево већ је прошао низ дана, од кад је ужасна олуја поразила град Галвестон и околицу. Могуће. да сте већ свијех нас овамо рачунали међу покојне; ја скончан од жалости и болести нијесам прије данас могао латити се пера, да вам јавим несрећу, нити да одговорим на све брзојаве и писма, која ми стигоше од мојих и од пријатеља погинулих.

Тужним и жалосним срцем и сузама на очи молим вас, да уврстите у „Слободу“ сљедеће мало редака, нек знаду Срби у Америци и у Јевропи, како је наша колонија близу сасвим пропала. Сви најбољи и најпоштованији родољуби данас почивају вјечни санак, а што је Србадије остало, то се претворило у просјаке. Страшна олуја однијела је све, разрушила домове, покућства и трговине. Рибарима нашим силна вода однијела је све у море или развалила на обали. Околна насељења овог острова сасвим је олуја очистила. па и саму свезу нашу са копном Штета је неизмјерна, а жртве броје се на хиљаде.

У Галвестону два дијела домова, станова. сасвим су разрушена или у море однешена. Од красних цркава и завода за онемогле или за нејаку дјецу, данас нема него гомила развалина и рушевина. У једном самом заводу за сиротињу погинуло је сто дјеце и калуђерица.

Убило се и потопило се овдје и у околини до 10,000 особа. Мало којој од ових жртава зна се за гроб, јер послије ужаса у недјељу није се имало никуда пролазити. а камо ли сила мртвих достојно до гробовишта преносити. У понедјелник и уторник већ су несретници били тако нагрђени од воде, да их је било тешко познати.

Почело се је укопавати гдје се тијело налазило, и најпослије ради здравствених узрока морале су се љешине топити у дубоко море или их изгорети

Да је ту лупештине било, ту можете и сами знати. Морао се је прогласити војнички суд, за уклонити се вандализму, који је завладао. Град чисте с хитњом, али узет ће сила времена прије него се уреди толико, да се може почет мислити за будућност.

Милостиња за пострадале од олује долази са свију страна Америке Храна и одјела свaки дан дијеле сиромашном народу, који је отрагу 15 дана рачунао се богатим

Цијеле обитељи погинуле су, оставивши можда какво нејако дијете или каквог нејаког старца. Очеви изгубили су супруге и дјецу, браћи нестало сестара. и т. д.

Наша колонија страшно је пострадала и жртве нашега народа немогуће је све обазнати тачно. Кад речем, да је од српског поријекла пало 60 душа жртвом ужасне олује нијесам много погријешио. Међу овим бројимо много наших најодличнијих и имућних родољуба. Момчади у цвијету младости и дјевојака, којим је отрагу 15 дана весеље и смијех још красио лице. Велики број наше невине дјеце данас лежи у мору или у пепелу.

Од наших најгорчије оплакујемо мојег кума и најбољег мојег пријатеља господина Милоша Поробића. Наша православна парохија изгубила је у њему својег најглавнијег покретача православне цркве и установитеља и подпресједника Српског Славјанског Добротворног друштва, установитеља и благајника сиротног српског Свето-Савског добротворног друштва, предплатника и искреног пријатеља листа „Слободе.“ Покојник био је ваљани радник, поштени трговац и вриједни родољуб; гостољубив и весељак, био је љубљен од свакога ко га је познавао, а сиромашни наш досељеник нашао је у покојноме вазда искреног савјетника и подупирача

Са покојником оставила је овај свијет и цијела породица, три синчића, једна шћерка и љубезна супруга Софија, рођена Богдановић из Дубровника; добра и весела госпођа. Брат њезин Јевто налази се у Лос Ангелес у Калифорнији. Милошев брат Јово Поробић са супругом Јованком, рођеном Башић из Херцеговине су троје дјеце, такођер пали су жртвом страшне олује Љубазне нарави и пријатни људи Јово и Милош остављају брата Живка у Сан-Јосе у Калифорнији да оплакује с нама прерану њихову смрт. У отаџбини жале их два брата у Горогаше (Херцеговина), од којијех један свештеник

Наш врли родољуб Кресто Ћук са трогодишњим синчићем спасио се је, али изгубио је љубљену супругу, ћерку Ану и све своје имање. Трипо Башић брат покојне госпође Јованке Поробић такођер је погинуо у цвијету своје младости. Два брата Томо и Саво оплакују данас губитак милог свог брата. а у Херцеговини уцвијељена мајка. брат и сестра молити ће Трипу покој души Веселин Јовов Мршић са Мељине. и вјерни послужитељ у радњи Ива Франковића, погинули су обојица тражећи да спасу супругу Франковића са дјецом. Ови потоњи спашени су.

Нико Жупљанин изгубио је супругу са осморо дјеце. Марко Бурин са супругом и незнам колико дјеце погинули су.

Андрија Вулетић са женом и ћерком, Вицко Франовић из Столива, Антон Љубишић, Влахо Вијолић, Гаспар Ђевовић из Дубравице. Паско и жена му Манде из Жупе дубровачке (презиме им незнам) сви су оставили живот у поразу.

Надаље су погинули: Мато Марковић са женом и троје дјеце, мали Марко Петровић из Доброте, мали Роко Луковић из Доње Ластве, Лазар Антуновић слијеп у оба ока остао је, али изгубио је двије шћери, сина и пуницу. Марко Видовић из Кострене, поштени трговац и љубљени Србин оставио је жалосну мајку, двије сестре и млађег брата.

Ђуро Геген су двоје дјеце, а жена му се спасила са малим сином. Мато Геген са женом и дјететом, удова Климтовица са троје дјеце, а један мали њен син спасао се. Никола Спљећанац (презиме не знам). То је све што ја могу обазнати за сада.

Многи су погинули, који су ласно могли спасити се, али су чекали све до задњег тренутка. мислећи да могу спасити сроднике своје и имовину.

Нашу православну цркву дигло је с мјеста и доста је квара учињено, али хвалимо Бога да није сва разрушена. Писао сам преосв Владици Тихону за помоћ.

Перо ми је ослабило, да ми из руке пада, те морам свршити ову жалосну писанију.

Са поштовањем, примите српско поздравље.

Ваш пријатељ

Крсто М. Вуковић.

ову воду као дар Општој државној болници и болници Стојеће војске.

Извор „Шаратица“, познат је давно, но научно се доказао њен цјелебни утицај на људски организам тек у новије доба, из кога су поникле и потпуне хемичне анализе воде овога извора и то: Dr. Habermanna и Gavalovskago.

По анализу Dr. Habermann-a, напомињем, да у 1000 дјелова, вода садржи 33,33 тврдих дјелова, међу њима пак 19,92 сумпорног натра, а 15,92 сумпорне магнезије. *)

Познанство од цијеле године дана са водом овога извора, увјерило ме је о њеном добром и брзом дјеиству. Војницима ја сам је давао при катарима стомака и пријева, при obstipatio alvi, код главобоља и т. д.

Укус је воде грк, али не отужан, кад се пак помијеша са млијеком, вином, са воћним суруткама, добија се пиће пријатног укуса.

Кад већ набављамо минералне воде овакве врсте, држим, право је набављати воду са овог славенског извора, који треба да нам је ближе Српу од минералних извора, што су у чивитским рукама.

Добро, сигурно и *брзо* дјеиство „Шаратице“, које сам у гарнизону за цијелу годину дана видио, даје ми право, да и својим друговима и публици топло препоручим овај славенски извор добре минералне воде.

Адреса је:

Z hořkého zřidla v Šaraticich

u Slavkova, na Morave.

2 К.

* Цифре хемијске анализе Gavalovskago и утакнуте су на свакој појединој ботиљи „Шаратице“.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

(Користи од пчела и пчеларења.) Никад није много и излишно говорити о користима, које људство има од пчела и пчеларења. У том увјерењу, а с намјером, да се користи, које имамо од пчеларења, јаче изнесу на видик, те да се боље осјети потреба пчеларења, излажемо на овоме мјесту користи од пчела и пчеларења онако, како су изложене у француској популарној књизи L' apiculture moderne [1]) од A. L. Clement-a, официра јавне наставе, више предсједника централног друштва за пчеларење и инсектологију, секретара секције за ентомологију у француском пољопривредном друштву, предсједника секције за ентмологију у националном друштву за аклиматацију, и т. д.

Производење и прерада меда и воска могу послужити произвођачу, да тиме осигура себи часну награду за свој труд.

Но, и поред доброчинстава, која нам пчеларење чини, дајући нам непосредну материјалну добит (дајући нам мед и восак за употребу) — пчеларење има још веће, општије важности, јер пчеле играју велику улогу при оплођавању цвијетова.

Само због овога требала би свака земљорадничка установа да да мало мјеста и времена и пчеларењу.

Данас је добро позната улога пчела при оплођавању цвијетова. — Око кошница су поља и воћњаци цвјетнији. — Господин Jebard из Dijon-а прикупио је интересантна посматрања о овом предмету [2])

Он вели: „за вријеме мог дјетињства и младићског доба на имању мога оца, гдје је било доста кошница, била су дрвета плодна и препуна изврсних плодова. Вративши се послије четрдесет година на ово мјесто мога посматрања нађох, да је нестало кошница, али да су дрвета и воћњаци слаби и даваху врло мало хрђава плода и ако су воћњаци правилно његовани.“

Господин Donnt, пчелар у Vouiller-y на Marne-u, прича: да у једној општини, која је три године остала без пчела, јабуке, које су прије биле пуне цвијетова и са којих су добивени добри плодови, престадоше давати плод, а чим су послије подигли пчеланике и јабуке су почеле рађати добре плодове.

Има их стотинама, који би се могли навести, да су примјетили овај рад у природи. У Аустралији, прича нам Weber [3]) износећи између осталог и ово посматрање: у колонијама не могоше се никако добити сјеме за извјесну врсту дјетелине и ако је било богатог цвијетања, те усљед тога дођоше на мисао, да донесу кошнице са пчелама и од тога времена иста дјетелина производи и сјеме — род.

По истом аутору, у Калифорнији, гдје његовања воћњака има велике важности, установљени су пчеланици по воћњацима, да би се осигуравало оплођавање цвијетова, а са тим, да би се осигурао и богат и добар род.

[1]) Ово је дјело награђено од народног пољопривредног друштва, од централног друштва за пчеларење и инсектологију, за тим од националног друштва за аклиматацију, као и од француског пољопривредног друштва а осим тога почаствовано је са двије златне и четири сребрне медаље.

[2]) E. Jobard, Utilité des abeilles. — Dijon 1889.

[3]) Weber, Manuel pratique di apiculture (Paria 1889.)

У осталом ово су питање проучавали и још многи аутори. Тако је Дарвин правио опите, које је контролисао више година. Пошто је посијао пред кошницама извијесну врсту дјетелине — луцерку, он је увио више бокора мрежицама, које су спречавале, да их пчеле додирују. Пошто су бокори сазрели, он је узео подједнаки број чаурица и са увијених и са слободних бокора, које су пчеле посјећавале, па бројећи зрна, увјек је налазио, да ове друге имају 50 до 60 од сто зрна више, но што имају прве.

Исти се опит може извести увијајући мрежом једну грану какве плодне воћке, кад је у цвијету. Пчеле неће моћи збирати са тих цвијетова; то се послије може констатовати, да на тој грани неће бити никаква плода или, ако га и буде, онда ће га бити много мање, но на другој грани, која је примала посјете пчела.

Посматрајући пчелу на цвијећу, може се лако видјети начин на који она посредује при оплођавању. Запамтимо прво ово, да између пчела, које посјећују цвијетове, поједине купе само биљни прах, док друге скупљају мед. По што је пчела скупљала у једном цвијету помоћу својих вилица, она се издиже мало над цвијетом, лепршајући се, она лијепи скупљени прах, додавајући по свој прилици по мало меда, да би се одржао прилепљен. Лоптице од биљног праха, на тај начин образоване, утврђене су на скупљачима, који се находе на задњим ножицама, због чега пчела преноси прах помоћу предњих ножица на задње; па се тако овај рад понавља и над другим цвијетовима.

Купећи тако биљни прах, пчела се поспе њим по цијелом тијелу тако, да чим дође на други цвијет, па само додирне тучак, одмах се изврши оплођавање вјештачки и то, у толико сигурније, што је тучак, кад је зрео, превучен једном лепљивом материјом, а и пчела при излету пада обично само на цвијеће једне врсте, па било да она купи биљни прах или мед.

Разни су аутори констатовали, да једна пчела слети за један сат на најмање 250 цвијетова. Кад се узме, да она скупља дневно осам сати, и кад се узме, да у једној кошници има најмање четрдесет хиљада пчела, онда се врло лако може разумјети, колико користи доприноси само једна кошница при оплођавању цвијетова и онда, кад се изузме једна мала партија цвијетова, која је већ оплођена, кад пчела слијеће на њих.

При скупљању меда, пчеле су готово увјек примеране, да се завлаче у цвијет, да би дохватиле својим пипцима нектар, који се увјек налази на дну крунице. При овом се раду прилијепи биљни прах на пчелиним длачицама, те га тако она однесе на други цвијет, на коме пчела изврши исто тако оплођавање, као год што понесе и са њега и биљни прах и нектар. Ето тако врши пчела оплођавање цвијетова и при скупљању меда.

Пчеле помажу земљораднику и у томе, што спречавају множење извијесних инсеката. Мисли се, да је констатовано, да оне спречавају развијање јабучних црва (anthonome), овог страшног непријатеља јабука. Тврди се, да пчеле, скупљајући биљни прах или нетар из цвијетова, обарају њихова јаја, која женке носе у средини цвијетова око точка, гдје ларва по свој прилици налази своју прву храну у цвијетном праху.

Исто тако тврди се, да пчеле на исти начин тријебе и биљне ваши, обарајући и узнемиравајући их при паши, а и при лету.

Па пчеле су имале и у ратовима удјела, ако се може вјеровати историји. Шпанци су (по Pingeron-y) били задржани при опсади Tanly-a само тиме, што су опсађени поређали кошнице по бедемима; па веле, исто се то десило и при опсади Alba la-Grecque-e, гдје су пчеле сузбијале јаничаре Мурата султана турског.

На послетку да се помене, да убод — ујед — пчелин корисно дјејствује при лијечењу ревматизма и изгледа, да су при томе добивени изврсни резултати. Исто тако убод пчеле има љековито дјејство против главобоље и ако је вјеровати Toussenel-y, медвед се драговољно подвргава уједању пчела, да би олакшао главобољу.

Послије свега овога, што је речено, види се, колико је корисно његовање пчела у опште, а нарочито колико је оно корисно за земљорадника и сељака. Chateaubriand је ово дивно разумио, кад је написао: пчеле су земљораднику стража предводница.

По гдје кад се види, да пчела скупља и са воћа, које је зрело и ту би се она могла сматрати као мала штеточина, али је то сигурно утврђено, да су њене вилице немоћне, да прегризу спољни омотач плода, но оне долазе и сишу сок само са воћа, које су пробушиле тице или зоље, или чији је спољни омотач повређен на ма који други начин.

Жељети је, да држава више потпомогне пчеларење, но што је то чинила до сад, јер изгледа, да се код нас (разумије се у Француској) мало подстиче пчеларење, док га њемачка влада потпомаже много више у Елзасу и Лотрингији.

У Америци су образована финансијска друштва са капиталима од више милиона и са задатком, да развијају пчеларење.

По послиједњим подацима, које је објавило (француско) министарство народне привреде 1895, Француска има 1.615.061 кошница, из којих је добивено 7.995.314 килограма меда, који представља вредност од 11.006 038 динара, кад му се да средња цијена 1 динар и 38 пара од килограма; а поред тога добивено је још и 2.208.357 килограма воска, који рачунајући му средњу цијену по 2 динара и 18 пара од килограма, представља вредност од 4,812.231 динара; те тако цијелокупна производња пчеланика износи у тој години 15,818 269 динара.

Ова би се продукција могла много јаче повећати. У ливадама и пашњацима, у пољима и травњацима, у вртовима и воћњацима, како у планинским предјелима, тако и у приморју средоземног мора и свуда у нашој лијепој земљи цвијеће производи грдну количину слатке течности, чији већи дио пропада.

Ето шта вели француски стручњак — пчелар, говорећи француском народу, па и наша је жеља, да се за ове његове ријечи и у нашем народу и у лијепој цвијетној српској земљи нађе ува, да чује, и воље и руку да раде. Мало времена, мало труда, па да нам и наше цвијетне долине и наша мирисна поља шуме и гајеви и наши вртови и воћњаци, дају већег плода и веће користи.

(Чишћење ораха.) Ораси се обично само окомињају па се тако оставе да се суше, умјесто да се прво добро очисте. Међутим не очишћени ораси не само што нијесу лијепи на око, него се при продаји мање и плаћају од ораха чија је љуска чиста и отворене боје. С тога не треба никад пропустити а да се ораси не очисте одмах послије млаћења; ово треба тим прије учинити, што није скопчано са великим трудом. Кад хоће да се перу ораси, треба их одма по комињању метнути у корито или иначе у какав већи суд, и то да не буде суд пун, већ до три четвртине. За тим ваља орахе прелити водом, тако да буду потпуно покривени. Узети затим какву стару, тупу брезову метлу и добро промијешати њоме по суду, због чега ће поодпадати влакна и остаци од љуске. Кад се вода замути, треба је промијенити, и то мијењање треба да се врши дотле, док не почне да остаје бистра вода и док не поодпадају влакна са ораха. Кад се ораси буду потпуно очистили, треба их разредити на решетке од танких дашчица, или још боље, на врбове љесе, као што се употребљавају за сушење шљива. Љесе ваља метнути на сунце и чешће пута промијешати орахе, док се са свих страна не осуше. За вријеме кише и ноћу треба љесе са орасима склонити на какво суво мјесто, гдје има довољно промаје, на примјер под наслон гдје стоје кола; јер ораси кад покисну или кад их роса влажи поцрне. Никад их не треба сушити у пећи, као што то неки чине, јер се тако само с поља осуше, а изнутра остану влажни, па лако буђају и кваре се. Кад се пак суше на сунцу, остаје љуска отворене боје, исуше се скроз а језгра остаје укусна и може се држати цијеле године, ако се ораси метну гдје на промају. Овај се мали труд увијек добро исплаћује, нарочито ако се ораси не морају продавати раније, до на неко вријеме пред Божић, јер се тада много траже, а лијепа се роба добро плаћа. Само ондје, гдје се траже свјежи ораси, чије се језгро лако љуштити, треба их одмах по млаћењу продавати, јер се онда уштеди труд око чувања и прије дође до новаца.

(Коприва.) И ако се коприва сматра као коров, и ако ниче и роди ондје, гдје нам није ни мило ни драго, те тако гледамо, да је се што прије отресемо, — она нам је опет, од врло велике користи. Она у прољеће стиже раније од свега осталога биља и докле је још млада, у гладним годинама, она исхрани толико сиротних породица. Она се готови и у лонцу, којој се додаје, од прилике 7% пројног брашна, а прави и од ње зељаник као и од осталог зеља. За нашу пернату живину и као зелена и као зрела ванредно је добра храна. Као зелена добро се обари у бакрачу, затим се извади, метне на даску, ситно исјецка, метне се 6—7% пројног брашна, измијеша се добро, па се докле је још вруће даје нашој пернатој живини, а нарочито ћуркама. Као зрела и осушена, ванредно је добра храна и њоме се најбрже живина угоји, њено лишће и сјеме стрља се добро и помијеша се пројним, ражаним брашном или мекињама. У ту смјесу успе се вода, а још боље помија и тако се од тога направи тијесто, које ваља умијесити као за леб. Од тога тијеста одвајају се парчад, која се дају живини. Прије храњења овим тијестом, добро је давати и понешто зоби. На овај начин угоји се живина за три недјеље и месо јој је врло добро и укусно. Пошто је ово и врло добра и јевтина храна, и што је још толико исто главно, што се живина брзо угоји и добро носи јаја, то би требало овом храном што више хранити нашу живину.

„Тежак.“

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Цетиње, 27 октобра

(Из Зетског Дома.) Јучер на Митровдан, у славу имендана свога покровитеља, Њ. С. Књаза Мирка, наша Читаоница и „Горски Вијенац“ приредили су у Зетском Дому свечану забаву с игранком, уз судјеловање дворске оркестре под управом г. капелника Вимера. Забава је почела у 8 сати. Говор г. проф. Л. Перовића о животу и значају српских хајдука био је живо аплаудиран. Кућа је била пуна одабране публике. Забаву су почастили својим присуством ЊЊ. ВВ. Књаз Насљедник и Књагиња Насљедница и ЊЊ. СС. Књаз Мирко и Књагињица Ксенија. Игранка је трајала до касно, у најбољем расположењу.

(Из главног одбора за подизање дома умоболнијех.)

(Наставак:)

Преко *окружног одбора* Зетске нахије приложили су из вароши *Подгорице*:

	фор.	н.
Г. г. капетан Лука Ненезић	15	
Симеон Поповић, јеромонах ман. Дајб.	6	
Афис Пашић	5	
католички фратар Стефан	5	
Ибраим-бег Хаверић	5	
Мурат Хаџи Мухов	5	
Садик Алибалић	5	
Омер М. Буразеровић	5	
Јехтема Јусуф-бега Хаверића	5	
Владан Томић, чл. окр. суда	9	52
Саво Шестић официр	10	
Јово Стиовић, трговац	10	
Богдан Чађеновић	20	
Јехтем Абдић	5	
Медо Османагић, официр	3	
Милан Рамадановић	5	
Ђорђија Гвозденовић	2	
Хаџи-рустем Капић	5	
Ахмет Покрклић	10	
Ибро Х. Капаџић	10	
Дервиш Грађевић	5	
Дервиш Алибалић	5	
Смаил Бешлић	5	
Ристо Марковић, учитељ	3	
Станко Б. Марковић, учитељ	5	
Хаџи-Аблах Водопић	5	
Илија Мартиновић	10	
Митро Лисичић	5	
Анто Ћеповић, барјактар	2	
Јово Поповић	5	
Велиша Лукић, официр	5	
Мујо Маша Хаџи-Ахметов учитељ	2	
Милисав Шаковић	5	
Хаџи-Осман Шабан-аџовић	5	
Нико Сундечић, апотекар	5	
капетан Медо Лукачевић	15	
Нешо Кулић	5	
Нешо Златичанин	3	
Хамза Дервишевић	4	
Мустафа Ђорђевић официр	5	
Ахмет Љумановић	3	
Осман-бег Османагић	5	
Садик Беговић	3	
Ислам Вранић	2	
Бајрам-Бег Османагић	3	
Цуфо Рецовић	3	
Омер-бег Османагић	3	
Омер Алибалић	2	
Смаил Булић	3	
Хајдар Баштић	3	
Хусеин Крпулевић	3	
Митро Чубрановић	1	
Ристо Живаљев	1	
Никола Р. Ђорђевић Србијанац	2	
Павле Бурић	2	
Јако Чубрановић	5	
Ибро Башић	5	
Јусуф Шеховић	2	
Дервиш Лукачевић	5	
Халил Рамадановић	1	
Периша Богићевић	2	
Богдан Кикин	10	
Нешо Станић	2	
Драго Велимировић	5	
Стефан Гвозденовић	2	
Махмуд-бег Абдовић	1	
Мустај Бег Абдовић	1	
Тахир Буразеровић	1	
Мелио Прашливић	1	
Ђоле М. Михатов	10	
Живо Ланновић	2	
Осман Ракић	1	
Тахир Дервишевић	1	
Панто Лукачевић	2	
Марко Радуловић	3	
Нешо Поповић	1	
Фазлија Серхатлић	3	
Омер Диглисић	1	
Хасан Ибричевић	1	
Раца Трпов Гусињац	1	
Мухарем-бег Османагић	2	
Јово П. Станковић	1	
Крето Радуловић	5	
Ахмет Мучов	1	
Хајдар Ујка	1	50
Буто браћа Галичићи	5	
Лука Стиовић	3	
Лука М. Иванчевић	1	50
Сељо Братов барјактар	2	
Буто Метхаџа	2	
Дервиш Диглисић	1	50
Нико Бурић	1	
Јакуп и Медо Ораховци	2	
Јехтем Илезов	1	
Хусеин Ха Су Крнић	1	

Хамза Керовић	1	
Суљо Мерхулић	1	
Тахир Шаркић	2	
Медо Усеинагић	1	
Халил Талиановић	1	
Осман Рецић	1	
Нешо Стиовић	1	
Медо Бечевић	1	
Хусеин Турковић	1	
Нурат Каристовић	1	
Мустафа Абдагић	1	
Буто Шаркић	1	
Хајдар Омерћаић	1	
Медо Крнић	1	
Арсо Ненезић	1	50
Јакуп Турковић	1	
Дуљо Рамовић	1	
Ибро Лединић	5	
Медо Гоковић	1	
Махмут Рамадановић	1	
Буто Шаховић	2	
Медо Капић	1	
Хасан Ракић	1	
Јусуф Турковић	1	50
Афис Шаркић	2	
Зејнел Хадровић	3	
Малиам Рогамић	1	
дед Ника Груцки барјактар	4	
Бећо Османа Туза	5	
Саво Рогошић	2	
Халил Шаховић	1	50
Илија Станковић	5	
Ћетко Радев	1	
Никола С. Папаника	1	50
Пашко Гвозденовић марагун	5	
Никола Радулов	5	
Јован Р. Мрчарица	2	
Ђоко Р. Мрчарица	2	
Пашко Трашани талаганџиа	2	
Нико Б. Иванчевић	1	
Ђен Карма Шећерџиа	1	
Јован Лукић	3	
Павле Булатовић	5	
Митар Стругар	1	
Бацо Миљанов	3	
Нешо Радовић	4	
Калиштан Македонац	7	
Јако Болевић	1	
Љум Гуга Скадранин	2	
Док Маро	1	
Јаков Тушуп	5	
Марко Прњат	1	
Саво И Радуловић	1	
Лука Биелић	1	
Косто Станић	1	
Нико Јаблан	2	
Крсто Чучковић	2	
Васо Р. Петров	2	
Бећир Шаркић	1	
Касем Скадранин	4	
Ибраим Омерћаић	2	
Зеф Колар	1	
Нико Ненезић	2	
Милиа Лечић Србијанац	2	
Ахмет Хајдарагић	2	
Филип Станић	2	
Станиша Станковић	1	
Суљо Х[illegible]агић	1	
поп Вукале Брапановић	1	
Ђоко Бурић	1	
Бељо Ковачевић	5	
Васо К. Радуловић	1	
Василиа Лукић	1	
Ђоко Лукачевић	10	

Свега: фиор. 542·02

Од прије: „ *20027·86*; ока ж. *16036;* брава *75;*

Укупно: „ **20569·88;** „ „ **16036;** „ **75;** пчела **1.**

(Наставиће се)

И З Ј А В А.

Кад сам се оно лањске године пео уз ово суро црногорско стијење, у памети ми се бјеше угњездила мисао, да ли би овај народ, који се родио и одрастао у вјечито ледевом кршу а забављао се само пушком и ханџаром, могао бити толико приступачан позоришту, да се у његовој средини задржи једна позоришна дружина и дуље времена. Морам признати истину, да сам ипак донекле стрепио за успјех, што ме опет никако нија могло спријечити, да се овдје на Цетињу позабавим са својом дружином пуну годину дана. И данас кад се послије једногодишњег боравка опраштам са поштованом цетињском публиком, срећан сам што сам се у својој стрепњи преварио, и што сам се дубоко увјерио, да мрки Црногорац није само вјешт пушци и ханџару, него да је и особити љубитељ просвјете и умјетности.

Вјерујте, браћо Црногорци, да никада нећу моћи заборавити оне пријатне часове, које сам у вашој средини провео. Па и онда, када се послије дугог низа година будем налазио у бијелом свијету, мисао ће ми летјети на ово суро црногорско стијење, на овај јуначки и племенити црногорски народ и на његовог Свијетлог и умног Владара, Његово Високанство Књаза Николу I. са цијелим витешким домом Петровић-Његоша.

Цетиње, 23 октобра 1900.

Драгутин Кремановић,
управитељ позоришта.

РАЗНЕ БИЉЕШКЕ.

(Руски новинар о јевропском војнику у Китају.) Из „Сина Отачаства“ италијански листови доносе сљедеће; „Руски војник ступа лагано али поуздано. Нареднији је од свијех. Тек чује пушчани прах одмах га обузме јуначко дрхтање, које му је тешко савладати, јер се чини, да му електричне искре кроз јуначку крв врцају. Убојни је узвик руског војника: „Сви за цара и за домовину.“ — Француски је војник још ватренији од руског, али само у часу погибељи. Кад је сигуран да му непријатељ не пријети, да се на безгужност. Видјели смо га за вријеме опсједања Тјенчина и јуриша на тврђаве, гдје излаже свој живот не само са срчаношћу него и са обијесношћу, као да је био на каквој смотри. Али француски војник, тек га престане потицати пушчани прах, не мисли но да се утабори најугодније, а официри умале, колико је до њихове власти, истраживање. – Инглези ми нијесу мили, ни са каквог гледишта Ја не говорим, да нијесу добри војници напротив. Али је њихов непослух тако очит, колико њихов захтјев, да су бољи од осталих војника. Почињући од њиховог језика, којег би нећели наметнути свијема, пак до начина како они подразумијевају јуриш, све је нетактично. У различитијем приликама, њихова је способност била досадна, а њихова похлепа оставља на далеко прождрљивост московских чивута. Ми смо их видјели плијенити мандаринске полаце са таквијем бијесом, да смо се запитали, да нијесу заједно са боксерима. — Њемци би били идеал војника, да само у главу уврте, да се може бој бити а и да се не обожаје. Њемац у Китају није више човјек; он је фантазма, оружан до зуба, исти иде, иде док не испали све фишеке. Меса на костима нема но гвожђа. У прсима нема срца но једно експлозивно тапе. — Талијански нам је војник мио, јер има помало од свијех добријех својстава осталијех војника, а да нема мана. Јуначан је а да се безкорисно не излаже жртвом; поносит је својом домовином без охолости. Послушан је а да није сасвијем неутралан. Не почива нигда Разгледао сам талијански табор послије битке и послије марша. Нико не спаваше; неки готовљаху чорбу, неки писаху родном крају, а неки се мирно разговараху. Ова радиност, сасвијем талијанска, чудна је, а што је значајно, то је својство војске као и најстаријих официра. А уз то ваља знати, да су ово војници, те су мање у изобиљу храњени. — Изврсни су у сваком одношају, Аустријанци. Добри су војници, тријезни, тихи, послушни, само им фали мало оног војничког духа, који је тако у изобиљу код Талијанаца. — Јапанци и Американци показали су се врло храбри. У пркос своме нијесу симпатични. Први, можда, рад њихове жуте боје, те их чини сличне Китајцима; а други што показују на мало даљине жељу за „parvenu,“ то јест да се разликују пошто пото, са њиховијем ексентричностима “

(Конгрес мира у Паризу о јужноафричком рату.) У половини септембра мјесеца отворен је у Паризу девети међународни конгрес мира Изасланика бјеше са свих страна свијета. Најјаче је заступљена Француска; конгрес је отворио Frederic Passy, који је чланове поздравио у име Француске. Прва тачка на дневном реду су били догађаји посљедњих година и одмах је настала бурна дебата о јужноамеричком рату. Инглези као да су знали да ће се овога пута на њима ломити штап, бјеху се искупили у великом броју Врло је занимљив био говор Инглеза др. Клерка, који између осталога рече: „Ја стојим овдје пред вама као кривац. Убјеђен сам да ће баш овдје, овај збор, имати обзира према мени. Ја сам представник једног великог дјела инглеског народа, који није хтио овај рат. Али, на жалост, тамо код куће остасмо у мањини. Имајте обзира према нама.“ За тим је конгрес поводом јужно-афричког рата усвојио ову резолуцију: 1. Одговорност за рат до уништења у Јужној Африци пада на британску владу 2. Инглеска је изневјерила некадашња велика начела и одбила примирителни суд те извршила атентат на модерно право народно, што отежава мирни развитак човјечанства 3. Конгрес жали, што владе, које су биле на конференцији мира у Хагу, није покушала ни једна да прибави важност одлукама конференције односно Трансвала. 4 Због анексије Трансвала учиниће апел на јавно мишљење свих земаља.

Телеграми Бечког „Кор. Бира“.

МАДРИД, 22 октобра — Многи Карлисти су позатварани. Прометачина се наставља. Изгледа да се мир повраћа по провинцијама. Више Карлистичких нотабилитета већ је у прогонству.

МЛЕТЦИ, 22 окт. — „Газета ди Венеција“ доноси интерви са Дон Карлосом, који је изјавио, да карлистички покрет у Шпањској, не само да је без његове наредбе, него против његових инструкција, јер ова акција само може шкодити његовој ствари.

МАДРИД, 23 окт. — Било је нових затварања по разним градовима. Жандармерија је ухватила њеке четe карлистичке. Затворени су њеки попови.

ЛИОН, 23 окт. — Споменик Карнотов је откривен у присуству Лубета и министара, који су били живо акламирани неизмјерним мноштвом

ЛИОН, 24 окт. — Поводом откривања споменика Карнотова руски Цар је управио Лубету депешу, спомињући судјеловање Карнотово, да се приближе двије државе пријатељске и савезничке с намјером мирољубивом. Лубет је захвалио Цару на овај нов доказ љубави. Француска се с милоштом придружује у спомињању имена Александра III и Карнота.

БРЕМЕН, 24 окт. — На параброду „Маријенбургу“, што је стигао из Розерија, умро је један болесник од куге. Узете су најстрожије мјере.

БУДАПЕШТ, 25 окт. — Заједничка конференција министара аустријских и угарских под предсједништвом Голуховског потпуно се споразумјела у питању босанских жељезница,

ПАРИЗ, 25 окт. — У камари је Вивјани изјавио да ће социјалисти подржавати кабинет док се узбори са реакцијом.

ЊУЈОРК, 26 октобра. — Макинлеј је изабран за пресједника.

БУДАПЕШТ, 26 октобра. - У конференцији министара аустријских и угарских о босанским жељезницама ријешено је, да се најприје гради линија Сарајево-Сандак у долини Лима са побочном линијом на Вишеград до границе Србије, која има бити довршена до три године.

МАДРИД, 26 октобра. — Мир је повраћен по свим провинцијама. Наставља се прометачина и затварање.

ПАРИЗ, 27 октобра. — Камара је примила дневни ред, који одобрава опћу владину политику, са 254 против 214 гласова.

Англо-бурски рат.

ЛОНДОН, 26 октобра. — Бури су плијенили један жељезнички влак са провијандом 9 миља од Кимберлија, па су га лагумали.

Догађаји у Китају.

БЕРЛИН, 22 октобра. — Валдерзе телеграфира, да је једна њемачка колона наишла на јак отпор код китајског зида. Од 1000 Китајаца пало је 50 мртвих. С њемачке стране један мајор и 6 момака рањени и један мртав. Њемачка застава развијена на китајском зиду.

ЛОНДОН, 23 октобра. — Валдерзе је потврдио смртну пресуду против Китајаца ухваћених у Паотингфу. Држи се да ће преговори дефинитивни отпочети прије свршетка новембра.

ПЕКИН, 24 октобра. — „Рајтер“ доноси, да се појавило трвење између заповједника савезничких у Шанхај-Квану због мјеста заузетих војскама разних држава. Једна комисија састављена од виших официра разних држава поћи ће у Шанхај-Кван да на лијепе развиди ствар.

ПЕТРОГРАД, 25 октобра. — „Руски Инвалид“ доноси одговор Русије на конвенцију инглеско-њемачку, да Русија прима прве двије тачке, истичући да је прва била, која је прогласила интегритет Китаја као политичко начело у Китају. Односно треће тачке, која предвиђа могућност повриједе овог начела, руска влада изјављује, да ће таква повриједа принудити Русију да промијени своје држање.

РИМ, 26 октобра. — Колона италијанско-њемачка повратила се из Паотингфу у Пекин. „Трибуна“ дознаје из приватног извора да ће се Цар повратити у Пекин.

ЛОНДОН, 27 октобра. — Из Шангхаја долази вијест да је умрла Царица удовица. „Штандард“ доноси да је руски официр у Чингвантао чинио спустити инглеску заставу у пркос протеста инглеског официра, који је попустио надмоћности руској, али су се Руси извинили, чим је инцидент свршен. „Рајтер“ доноси из Тјенчина, да је руски генерал Лењевић саопштио званично иностраним консулима, да је Русија анектирала земљиште на обали Пејха према концесији инглеској и њемачкој (?).

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Жалост и туга, какве се могу осјећати за изгуб родитеља које му је син обвезан за опстанак своје куће и за све своје добре доживљаје и подузећа, такву жалост и тугу осјећамо и ми за нашом незаборављеном матером, односно свекрвом и бабом

ИВАНОМ,

која се иза кратког боловања пресели у вјечност 14. о. м., стара 70 год., али још не клонула. У овој неизгладивој жалости много су ми и многа саучесћа, за која овим путем изјављујем најтоплију благодарност: мојим сродницима и сасељанима, који покојницу у болести махом похађаше и тијем њој болове а мени бригу ублажаваше; наособ хвала мјесноме пароху, који је онако својски подјеиствовао, да се подворење, спровод, опјело и др. подпуно свечано-христјански над покојницом изврши, при чем је учествовала и подручна му школа и два пензионована свештеника, којим наособ благодарим као свем г[illegible]ском становништву за увеличани спровод. Најтоплије благодарим и Г. г. проф. Лазу Поповићу, попу Саву Поповићу (Бар), капетану Петру Вукмировићу, попу-учитељу Гојнићу на телеграфска саучесћа, а коман. Јовану Пламенцу на писменом

Годиње, 15 окт. 1900.

Ожалошћени:

Син **Марко,** снаха **Ђуше,** унука **Љубица Лековић.**

Број 74 / 179 (1—1)

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Приликом смрти нашег јединца

СТОЈАНА

Грађанство цетињско пружило нам је лијепу душевну утјеху, како посјетом у кући, тако и спроводом до његове вјечне куће.

Зато овим путем морални нам је дуг изразити свакоме нашу срдачну благодарност.

Цетиње, 21 октомбра.

Ожалошћени родитељи:

Драгомир, и **Савка Станић.**

Број 75 / 47 (1—1)

Уредник: Др. А. Томановић. Издавалац: Државна Штампарија. У К. Ц. Државној Штампарији.